

САҢА ОЛОХ

Балабан ыйын
5 күнэ
оптуорунньук

№ 117
(9495)

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

Чурапчы ууцун ханнама

Сонуннар

АММА ӨРҮС УУТА ХАЛААННААҢЫНЫТТАН УЛАХАН ХОРОМНЬУ ТАҢЫСТА

Өр кэмнээх ардактар түмүктэригэр Амма өрүс уутун таһыма үрдээн. Болугур уонна Соловьев нэһиликтэригэр ходуһалар, кэбинилээх, рулоннаах оттор халаан ууттар былдьанан, улууска улахан хоромньу таҕыста. Ол курдук, Мындагаайыга уонсайа 632 га сир уута баран, 397,5 тонна сортуопкаламыт от былдьанна. 58 чааһынай, 3 бааһынай хаһаайыстыбалар уонна "Мындагаайы" ТХПК ууттан эмсэргэлээтилэр. Барыллааһын аарынан 1 333,5 тыһ. солкуобайдаах хоромньу таҕыста.

Оттон Соловьев нэһилигэр 505 га сир уута баран, 505 тонна от туһаттан таҕыста, 60 ыал эмсэргэлээтэ. Барыллааһын аарынан 1 515 тыһ. солкуобайдаах хоромньу таҕыста.

Амма өрүс халааннааһынынан улууска тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнигы солбуйааччы В.М.Ядрихинская председателлээх анал хамыһыыа тэрилиннэ.

УЛУУСКА БУРДУК ХОМУУРУН ХААМЫЫТА

Улууска бурдук хомуурун үлэти бара турар. Ол курдук, "Төһүргөстээх бааһынай хаһаайыстыба (сал Барашков СС.) хомуурун үлэтин түмүктээтэ. Гектартан 8 центнери хомууран, 100 гектартан валовыйынан 80 тоннаны ылла. "Комплекс" бааһынай хаһаайыстыба ыспыт сирин агарын хомуура, ол эбэтэр гектартан 10 центнери ылан, валовыйынан 100 тонна дэһимонун ылан илэр. Быыттан ардактар мэхэйдэһэннэр үлэ тохтотулан турар. Хопторго индивидуалнай предприниматель Е.И.Потапов 150 гектарга ыспыттан, 15 татын быста. Валовыйынан 12 тонналаах.

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

БИЛИИ КҮНЭ БАХСЫГА

Д.Г.Барашков аатынан Бахсы орто оскуолатыгар Билии күнэ сүрдөөх төрөөһүннээхтик барда. Бу оскуола орто оскуола буолбута, маннайгы ыспытун таһаарыыта орубууна 10 сыла буолбут, быыт уон бирикэ тогулун бэйэтэ кыһыт аныгар ыччаттарын ыгырды. Төһө да ардах түһүн, суол-иис куһаҥан буолтун иһин син Бахсыны буллубут. Оскуола аанын аһан кыһары кытта үөрбүт-көпшүт өбөлөр, төрөппүттэр, учууталлар, кырдык да киһи санаата көтөүрдүр түтүкэ.

Өр саас курдук туох да таһаарыта суох күүлүмүрдэс

күннөртөн ордук туох да суорун юды улаатан, сааһыран баран бөрдө өйдүүр. Ол сиэринэн ханнама да юды аан маннай оскуола аанын атыллаабыт күнүн умкубат. Бүтүн Билии кыһатыгар аан маннай үктэммит 8 үөрэнээччиини нигээччилэрэ Ольга Егоровна Ушинская ситэн кылларан маннайгы учууталларыгар Александра Васильевна Захаровага туттарда. Кинилэр бу күнүргэ төһөлөөк долгуна, бэлэмнээ кэтэспиттэрэ сирэйдэригэр-харахтарыгар сурулла сылдьар.

Оскуолаҥы быһырыыҥ алга өрө бүтэрбит буоллаһына, быыт 18 өрө бүтэрэхтээх. Үөрэнээччилэри, учууталлары, төрөппүттэри оскуола директора И.П.Уаров, директору үөрөх чааһыгар солбуйааччы Е.Н.Винокурова, Ис-дыала отделын начальнига К.Д.Дьячкова, улуустаагы үөрөх управлениетын специалида Е.И.Егорова, нэһилиэк баһылыга Т.М.Лыткин эбэрэлээтилэр. Педагогическай үлэ ветерана, "Учууталлар уоттара" М.И.Барашкова истигирик эбэрэлээн туран, бэйэтэ аймактарын аатыттан 3 тыһылааҥа солкуобайдаах стипендия олохтообутун дохсун ытыс тыаһынан көрүстүлэр. Бастагы чуорааны тыаһатар чизэ бастагы кылааска киирбит Аэлита Демешкина, XI-с кылаас үөрэнээччилэр Александр Протодьяконова тигистэ. Салгы орлор кылаастарынан тарҕаһан Билии күнүгэр аналлаах уруоктарга сырыттылар.

ЕЕГОРОВА

ПРОГНОЗ ПОГОДЫ – ЧУРАПЧА

	вторник 5 сентября				среда 6 сентября				четверг 7 сентября				пятница 8 сентября	
Местное время	05:00	11:00	17:00	23:00	05:00	11:00	17:00	23:00	05:00	11:00	17:00	23:00	11:00	23:00
Облачность	☁☁☁☁				☁☁☁☁				☁☁☁☁				☁☁☁☁	
Осадки	.				.				.				.	
Давление, мм	730	730	730	732	733	735	738	740	741	741	743	750	747	747
Температура, °C	+9	+9	+11	+9	+8	+10	+13	+8	+9	+10	+9	+5	+6	+6
Влажность, %	98	96	88	99	98	96	78	97	94	91	96	79	73	73
Ветер, м/сек	Ю	Ю-В	В	С-В	С	С-З	С-З	С	С	В	З	Ю-З	Ю-З	Ю-З
	2	2	2	1	1	1	2	1	1	3	4	5	4	4

Таблица получена с WEB-сайта www.mch.ru

Оттоохун - 2006

УЛУУСКА БАЛАБАН ЫЙЫН 4 КҮНҮНЭЭБИ ТУРУГУНАН ОТТООХУН СВОДКАТА

2005 с. От былаана (тонна)	Оттуур хидуһа нэҥэ (гектар)	2006 с. от былаана (тонна)	Үлэ- лиир эвело ахсаа- на	Ол иһингэр				Тех- ника барыта	Үлэ- лиир ахсаа- на	Ол иһингэр			Охсуу (гектар)	Кэбинни (тонна)	Ол иһингэр		
				Мех.	Мех. аггар- даах	Көлө- һүн	Идани			ТХПК	Бааһы- най ха- һаайыс- тыба	Нэһи лиир ныа			ТХПК	Бааһынай хаһаайыс- тыба	Нэһи лиир ныа
Болугур	2433	2700	7	3		4		14	80	15		65	2282	2871	931	250	1690
Одьулуун	3788	2100	20		20			30	80		20	60	2400	2000		830	1170
Хатыла	2970	1900	23		10	5	8	23	80		25	55	2000	2000		750	1250
Болтоҕо	3000	1800	25		25			31	115		56	59	2600	1700		550	1050
Хоптоҕо	2353	2000	25		18	5	2	30	150		50	100	2040	1860		710	1150
Халлар	2864	1700	10		4	4	2	12	40		20	20	2820	1870		710	1160
Хайахсыт	2092	1800	2	1	1			4	10	4	2	4	2200	2348	42	838	1468
Чакыр	2057	2100	19		13	6		30	134		39	95	2317	2236		725	1511
Мугудай	1313	2100	8		1	4	3	14	40		10	30	1650	1700		550	1150
Төлөй	1441	1300	5		5			6	21		6	15	1450	1270		420	850
Кытаанах	1813	1650	18		18			23	86		21	65	1790	1660	33	520	1107
Алабар	1627	1600	8		5	2	1	21	120	8	20	82	1510	1380	250	330	800
Бахсы	1084	1150	5		5			8	25		4	21	1300	1250		200	1050
Арыылаах	1485	1200	8		4	4		10	39		21	18	1200	1220		360	860
Сылаҥ	3632	3000	28	2	25	1		36	84		35	49	2530	2840		1320	1520
Мырыла	1689	2400											2433	2450		900	1550
Чурапчы	1030	2600	20		20			27	100		20	80	1030	2328		227	2101
Мадархси	220	250	4		4			7	20		8	12	250	250		80	170
Түөйө	510	450	5		5			7	25		10	15	510	450		150	300
«Чурапчы МТС» ААО	сезона													30			
Барыта:	37301	32000	240	6	183	35	16	333	1249	27	367	845	34312	33683	1256	10420	21907

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

2006 сыл Россия урдунан ама-рах санааланы сылын биллэ-риллибит. Бу сылга кырдыа-тарга, кыамматтарга, инбэлиит-тарга аналлаах араас дьаһаллар, амаарах санааланы акциялара ытыллар.

Быйыл сайын биһиги улууспу-тутар Татьяна Александровна Макарова-Сахааа салайааччы-лаах 4 киһилээх бөлөх сылдьан дьону-сэргэни кытары көрсөн, ирээ-хоро кэпсэтэн, концерт Ю. А. Песковскаяны кытта көрсөн тылын-өһүн истэн, алгыһын ылан биһиги улууска айаннаабыттар. Татьяна Александровна бэйэтэ Чурапчы Чакырыттан төрүттээх, билигин Дьокуускайга олорор. Са-

гын кытары көрсүһөн улэ-хамнас, инники былааннар тустарынан кэпсэтистилэр, көһөрүллүү му-зейыгар сылдьан эрийи эһэрдэри-нэн тэлбиттэргэ аналлаах маты-рыйааллары, экспонаттары көрдүлэр, директор Дмитрий Павлович Чечебутов кэпсэтин хараастан туран иһиттилэр. Киһэтин концерга элбэх киһи муһунна. Дьону-сэргэни кытары истинник кэпсэтистилэр, үтүө са-нааларын, бэртээхэй концерта-рын иһин барҕа баһыыба тылла-рын ачаттылар.

Кэрэ-мааны айылдылаах Кын-далга тийэн "Олоҕо дойдута" музейга сырыттылар. Музей хаһаайката Александра Егоровна Колесова үөрэ-көтө көрүстэ, Кын-

Үкүүү-үүнэ туруохтун
Канчээри ыччаккыт
Кэскилэ кэнээтин
Хорогор муостааххыт
Хонуу аайы хойунун
Сыспай сиэллээххит
Сыһы аайы дэлэйдин
Үрүн илгэбит
Үлэ турдун
Баай-тарым олохтонун
Бары ыалласпатын
Кырдыы кыттыспатын
Дом! Дом! Дом!

А. СЛЕПЦОВ.

Хаартыска: Т. А. Макарова,
Концерт түгэннэригэр.

ҮТҮӨ САНААНАН САЛАЙТАРАН

халыы куттаах, сүрдээх-хомоҕой хоһоонньут, ыллам ырыаһыт буо-ларын таһынан туспа суоллаах-истээх бэртээхэй иистиннэн. Бэйэтэ мээрэй ылан, тустаах киһиэхэ барсар гына анаан-минэ-эн тигэр. Кини тикпит сахалыы танастарын Саха сириг урдунан элбэх киһи араас үөрүүлэргэ-көгүүлэргэ, ыһахтарга, концер-тарга кэтэллэр. Холобур, улуус-путугар биллэр Болтоно нэһили-этин кырдыаастарын хорун араас өгүнэн кустуктана оонньуур са-халыы танастара кини уран тар-баһынан тигиллибиттэрэ. Бөлөххө кини таһынан Горнай улууһун Бэрдийгэстээбиттэн Светлана Де-нановна Васильева -Сандаара, Владимир Иннокентьевич Васи-льев-Айыстаан, Николай Никола-евич Иванов-Атылаамы сырыт-тылар.

Үтүмэн куйаас сатыылаан тур-даһына Үрэх-Күөрэтээги кыр-дыаастар дьылларигэр тийэн ба-стакы концерттарын көрдөрбүт-тэрэ. Салгыы Мындааайыга "Эрэл" лааһырга сылдьыбыттар, олохто-охтору кытары көрүстүлэр. Амма өрүс ыраас, сылаас уутугар дуоһуяа сынньанан, махталлаах көрөөччүлэр сугуннарынан күндүлэтэн салгыы айаннааты-лар.

Одьулуунга сана кулуупка көрсүһүү оҕордулар. Маныаха концерга олохтоохтортон ырыаһыт Февронья Яковлева, хоһоон суруйааччы Валентина Рязанская кыттыстылар. Конце-ры улуус кииниттэн арыаллаан тизрибит кырдыаастар сэбиэт-терин председателэ Мотрена Ни-колаевна Матвеева салайыста. Олохтоох инбэлииттар общест-во-ларын председателэ Никитин тэ-рийиһигинэн алаадылаах төгүрүк остуол тула олорон чэй иһэ-иһэ ирээ-хоро кэпсэтистэр.

Хатылыга нэһилиэк баһылы-

дал ытык кырдыааһа Константин Дмитриевич Павлуцайдыын төрдү-ууһу ырыттылар. Коле-совтар дьылларигэр-уоттарыгар моонньоонноох күөрчэх сии-сии ирээ-хоро кэпсэтистилэр, ыллаан-туойан, аогус тылы ылан араҕыс-тылар. Болтоноҕо культура дьы-тигэр буолбут көрсүһүүгэ кыр-дыаастар сэбиэттерин председа-телэ Мария Даниловна Кроннико-ва бөлөх ытыт үлэлэрин биһирэ-эн, бастыҥ баҕа санаатын анаан туран махтал сурук туттарда, кырдыаастар хордара ылдыт-тарын барыаннаан күндүлэттэ.

Чакырга буолбут көрсүһүүгэ олохтоохтор концерга хас да нүөмэринэн кыттыстылар, лааһырга сынньанар оҕолор ээр-дэлээтилэр, оскуола үбүлүйдээх кинигэтин бэлэхтээтилэр, итии чэйдээх остуол тэрилиннэ.

Ити курдук бу түөрт киһилээх бөлөх улууспут нэһиликтэригэр сылдьан кырдыаастары, инбэли-иттэри кытта көрсөн ирээ-хоро кэпсэттэ, санааларын атастаа, бэртээхэй концерт көрдөрөн сэ-ргэхситтэ. Кинилэрдии алтыспыт-тар барҕа махталларын тиэрти-лэр. инникитин да манньк дьаһаллары тэрийэллэригэр баардылар. Татьяна Александровна санааларын суруйбуттан быһа тардан бу үтүөкэннээх дьон сырыыларын туһунан матырыйа-албытын түмүктүүбүт.

Амаарах санааланы сылын
Аҕыс нэһилиэти кэрийэн
Сэттэ кэнсиэри биэрэн
Санаа атастаһан
Махтал, баһыыба ылан
Санаабытын ситэн
Сүргэбит көтөүлүүнэ
Инникигэ эрэлбит күүһүрдэ
Барыга барыммат
Кытаанах санаа кыттыста
Бар дьоммут
Үтүмэн үйэлэргэ
Үтүө санаабыт

Кэриэстэбил

БАЛТЫМ ДЬЭБДЫЙЭЙ БАРАХСАН

Күн күбэй ийэ, эбэ, иһирэх эдьийи Евдокия Сав-вична Назарова 1 эмискэ ыал-дыан күн сириттэн барбыта 40 хонугун туолла.

Сүрэхтин үйэ-хаһаа тулут, ыар баттык буолбут кутурбантан, ааспат-арахпат ахтылгантан балтым, дьоно, аймахтара ааттылларынан Дьэбдый туһунан улуһум хаһыатыгар кэриэстэбил, ах-тыы суруйарга сананым.

Таайым, үйэтин туха-ры колхоз үлэтигэр иһиттэн араарбатах Ааллаах-Үүн би-ир бастын таһаарчыта Савва Егоровна, санааһын респуб-ликабыа тийэ биллибит чулуу ыанньыксыт Елена Егорова Назаровтарга Дьэбдый 5 оботтон улаханнара. Кини-ки Дьэбдый балтыныын,

кэргэнэ Дмитрий Васильевич Герасимовтын тулайах ха-албыт биһигэ төрөөбүтүрүн ыал-дьон онортообуттара.

Дьэбдый кэргэнэ өлбүтүн кэннэ анардас хаа-лан 5 оботун сүтүөхтэригэр туруортаабыта. Оҕолоро би-лигин ыал ийэлэрэ, аҕалара, сорохторо эһэ, эбэ буоллу-лар.

Дьэбдый нэһили-гин общественной олоһор ак-тивнайдык кыттар. Эдэр-дэргэ, кырдыаастарга бары-ларыгар амаарах сыһыан-нааба. Дьахтар эрэ барыта сатаабат иһин, тириини кыт-

та такастаан танас-сап тигэ-рээ. Саха аһын арааһын себүлээн астыыра. Айылбаҕа сылдьарын себүлүүрэ, олорун тигэх күннэригэр ди-эри сылдьыбыта. Сир аһын арааһын хомуйан барыанна-алан хаһаанара. Отонноон маһаһыһына туттаран харчы ылан оҕолоругар, дьонугар кемелеллэрэ. Дэлэҕи, сыла-ас, минньигэс астаах-үөллэ-эх, бырда быстыбат ылды-ыттаах, хоһоолоох үтүө хаһаайка этэ. Ылалдытта-рын, аймахтарын илии туту-урдаах, өтүк харалаах ыта-лыыра. Бэйэтэ мэлдьи кэһи-

лээх-тутуулаах сылдьар буо-лара. Хайаһар тийэ аҕалар буолан "Дьэбдэнээх Дьэб-дый кэллэ" дэттэрэн үөрээ-көтөрө. Мин кэллэр-бин эрэ үөрэ-көтө көрсөт итии чэин кута-кута ону-ма-ны ыйыталаһара, бэйэтэ эмиз кэпсээн-иһсэн барара. Бэйэм да билбэппинэн иһирэх киһилээх эйгэбэ ки-рэрим.

Балтым Дьэбдый оонньууга-кулугу көктөөбө, ырыаһа-тойукка чугас этэ. Олус дойдумса этэ, сүтү-курданы, сирин ыарахан сыл-ларын эттэринэн-хааннары-

нан билбит хампа күүстээх Хайахсытын хайбаан кэпси-рээ. Дойдун дьонугар-сэргэ-тигэр өрүү тардыһылаах бу-олара.

Биэс оҕо иһирэх ийэ-тэ, 13 оҕо, 4 хос оҕо эйгэс эбэтэ, Хайахсыт нэһилигин биһир далбар хотуна Евдокия Саввична сырдык, ыраас мөссүөнэ өйбөр, сүрэхлэр өрүү тыһынаах. Кини олоҕо оҕолорунан, сөннөрүнэн, аймахтарынан салҕана туруу.

Мария ИВАНОВА,
Мэнэ-Хаһалас улуһун
Бочуоттаах гражданина.

Автор суругар этиллэр санаа
радакция позициятыгар мэдэи сеп түбэлэр
буолбатах. Сурука ийиллэр чакчыллар
кырдыктаахтарыгар эппитинэни
автор тус бэйэте сүтэр.